Rapporten All-Archeo bvba 940

Archeologienota
Herent – Mechelsesteenweg 2022

David Vanhee

Bornem
2019

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: David Vanhee

All-Archeo bvba
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2019/12.807/148

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
2 Verslag resultaten bureauonderzoek 5
2.1 Administratieve gegevens 5
2.2 Archeologische voorkennis 9
2.3 Onderzoeksopdracht 9
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden 9
2.3.2 Beschrijving geplande werken 9
2.3.3 Werkwijze 11
2.4 Assessmentrapport 11
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied 11
2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied 18
2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader 23
2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese 25
2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek 25
3 Samenvatting 27
4 Bibliografie 28
4.1 Publicaties 28
4.2 Websites 28
5 Bijlagen 29
5.1 Archeologische periodes 29

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,[1] zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site. Een deel van het terrein maakt deel uit van een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt, maar het grootste deel van het terrein niet.[2]

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

[1] https://geo.onroerenderfgoed.be
[2] https://geo.onroerenderfgoed.be

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2019K55

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Herent, Herent, Mechelsesteenweg 2022, Beneden-Veltem

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 167921 180779
- 167920 180685
- 167863 180738
- 167859 180779

Kadastraal plan:

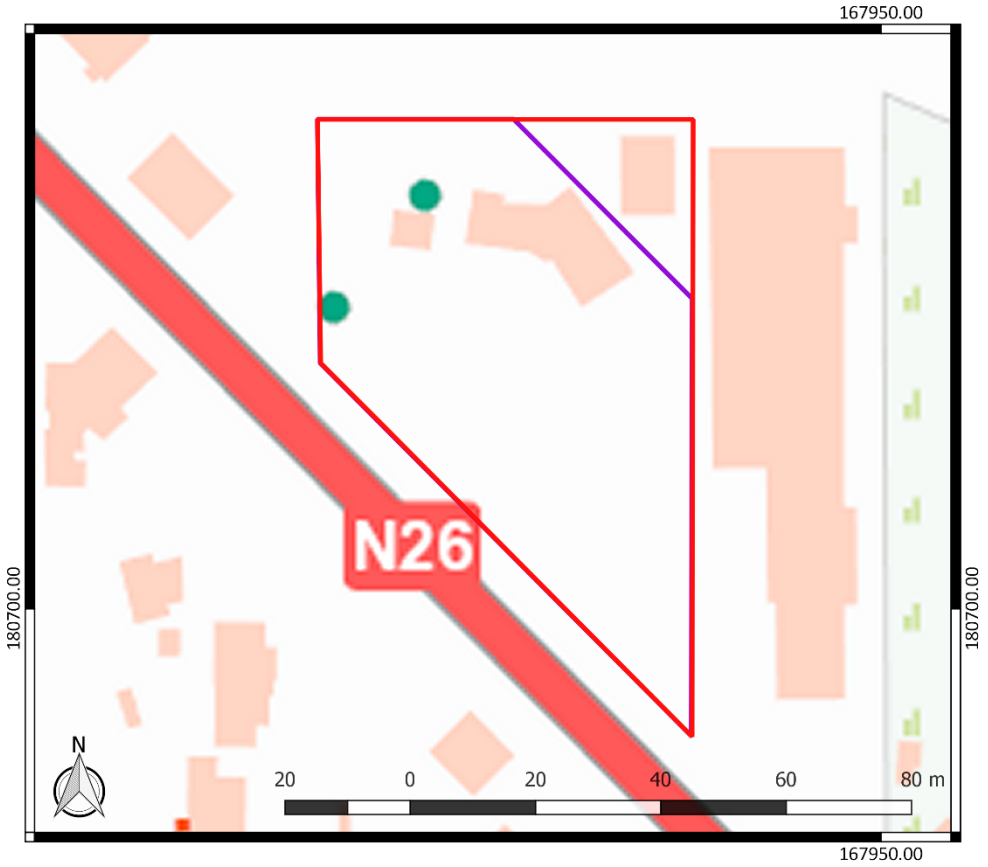

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood en van het agrarisch gebied (paars) (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Herent, Afdeling 5, sectie C, nummers 80w³ en 80x³

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4272 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.dov.vlaanderen.be)

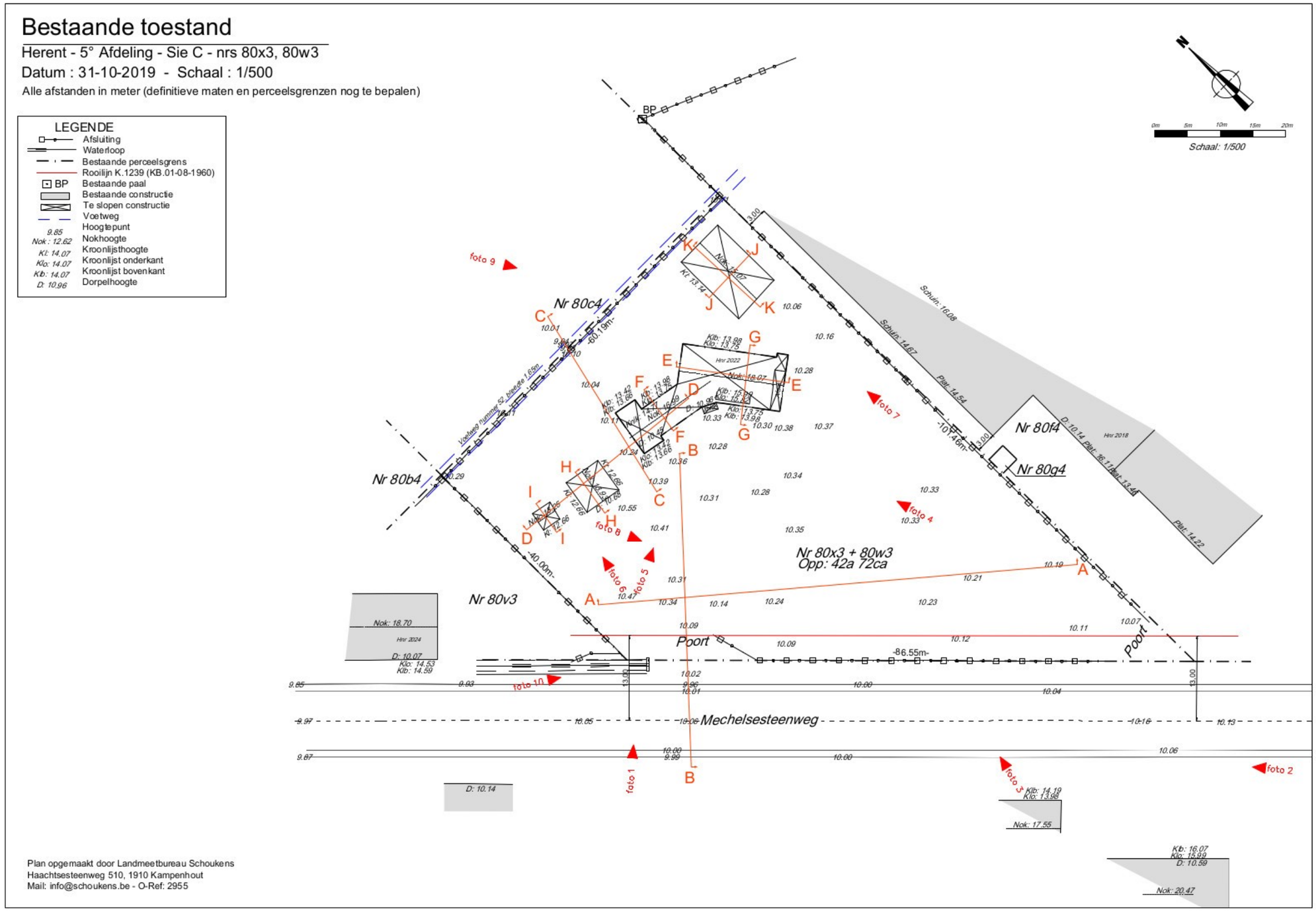
Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 12/11/2019 – 18/11/2019

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: Er zijn gebouwen en verhardingen aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Er kan verondersteld worden dat de realisatie ervan enige negatieve impact heeft gehad op het archeologisch bodemarchief. De precieze aard en de omvang van deze verstoring is echter niet gekend (Figuur 3).

Figuur 3: Verstoringenkaart weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Figuur 4: Grondplan bestaande toestand (Landmeetbureau Schoukens)

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

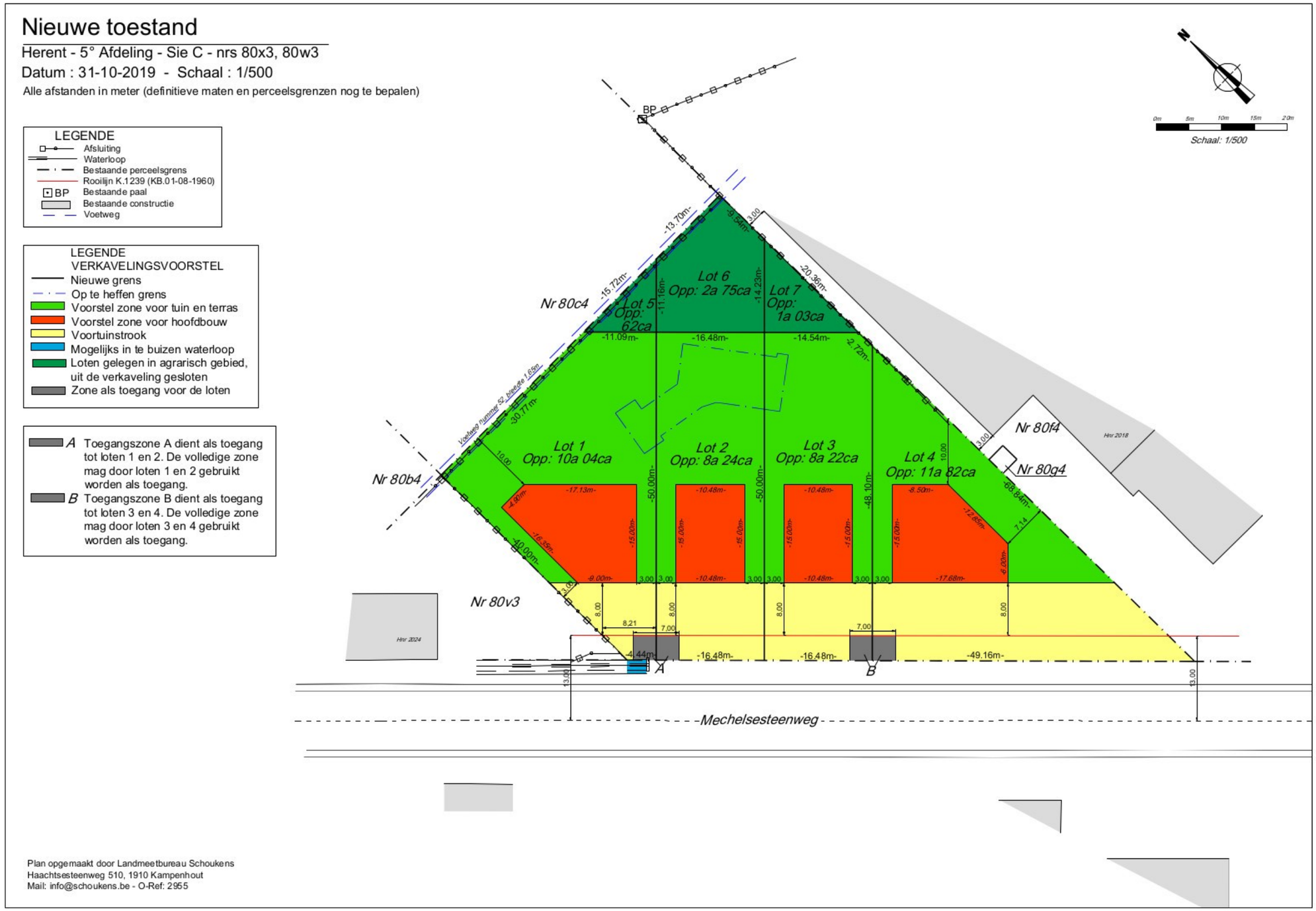
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: Een deel van het onderzoeksgebied (440 m²) behoort tot agrarisch gebied. Loten gelegen in agrarisch gebied worden – na sloop van de aanwezige bebouwing - uit de verkaveling gesloten.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal de bestaande bebouwing gesloopt worden. In de plaats komt een verkaveling met vier alleenstaande eengezinswoningen langs de Mechelsesteenweg (Figuur 5). Nutsleidingen en het gescheiden hemel- en rioleringswaternetwerk worden aangelegd van de steenweg tot aan de woningen. De aanleg van woningen, nutsleidingen en opritten betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringsdiepte. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringsdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast.

Drie loten, met een totale oppervlakte van 440 m², liggen binnen agrarisch gebied waar geen gebouwen opgetrokken mogen worden. Deze loten worden uit de verkaveling gesloten

Figuur 5: Grondplan van de nieuwe toestand (Landmeetbureau Schoukens)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeorefereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1746-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

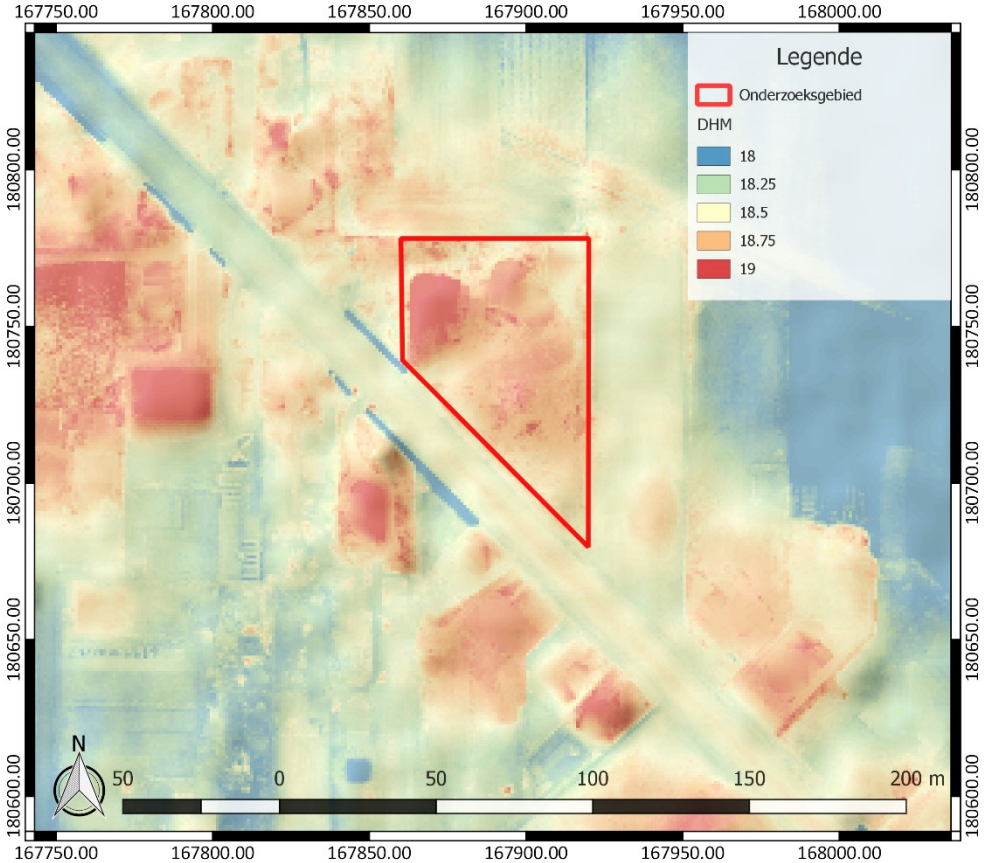
2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied bevindt zich op ongeveer 5 km ten noordwesten van het centrum van Herent, langs de Mechelsesteenweg 2022 (Figuur 6). Deze weg vormt de grens met het terrein van het zuidoosten naar het noordwesten. Op grotere afstand liggen de Molenweg (oosten) en de Rijgelstraat (noorden). Het meest naburige dorp is Buken, een deelgemeente van Kampenhout. Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden met landelijk karakter en in agrarische gebieden. Hydrografisch behoort het tot het Dijlebekken. De Dijle zelf ligt op ca. 6 km afstand, ten oosten en ten noorden van het plangebied. Het Kanaal Leuven-Dijle ligt op ca. 1,5 km ten noorden. In de omgeving zijn talrijke kleine beken en grachten aanwezig. In het noorden loopt de Rijgelstraatbeek en wat verderop de Postwegloop. Ten oosten ligt de Ter Neppenloop. Ten westen bevinden zich de Langenbosloop, de Weisetterbeek, de Leibeek en de Zijgracht Leibeek (Figuur 8).

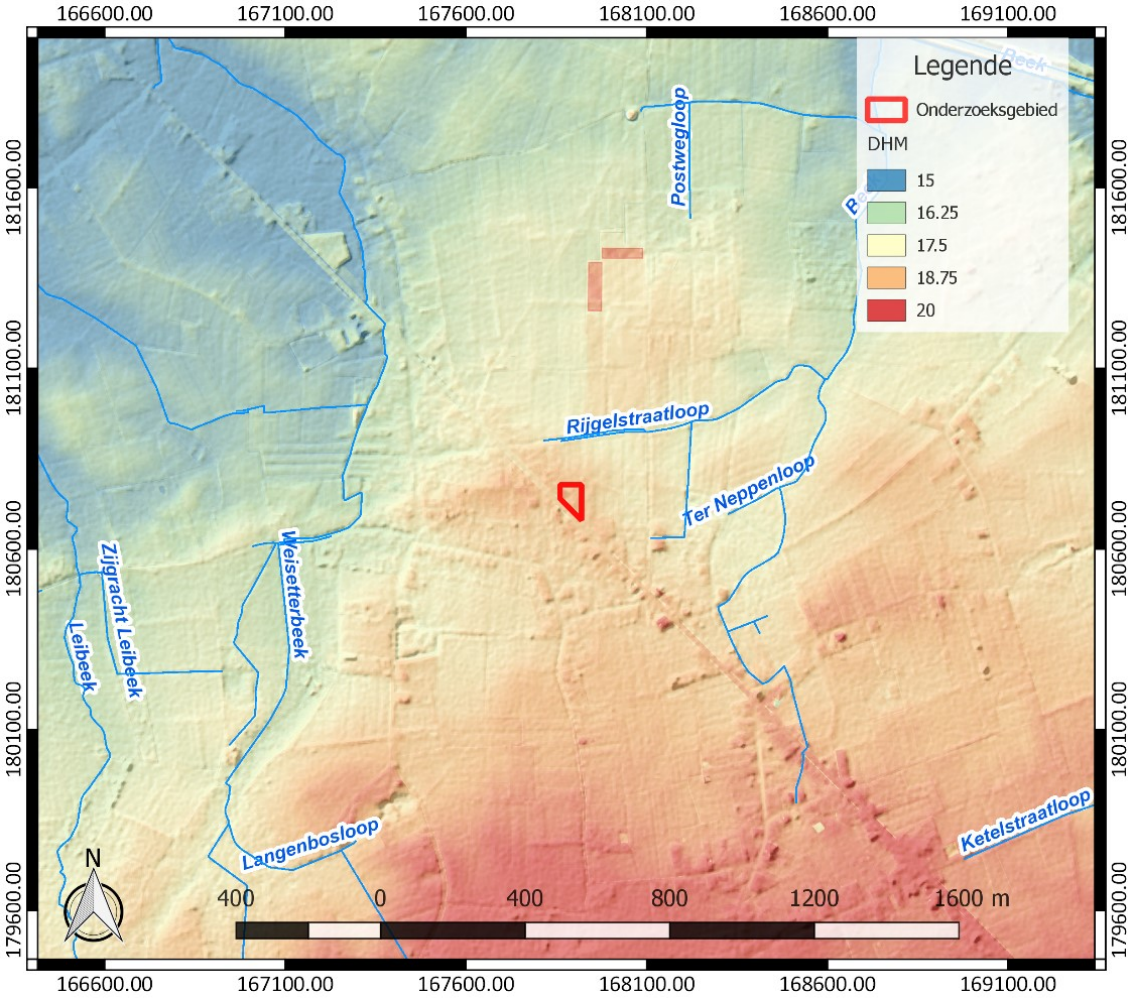
Geomorfologisch behoort Herent tot het dal van de zuidelijk gelegen Mollekensberg (Figuur 7), met een hoogte tot 85 m TAW. Deze ligt ten zuiden van het onderzoekgebied. Het terrein zelf is een vrij vlak gebied met een hoogteverloop tussen 18,40 en 18,60 m TAW (Figuur 9) en ligt in een gradiëntzone tussen de hoger gelegen Mollekensberg en de vallei van de Dijle.

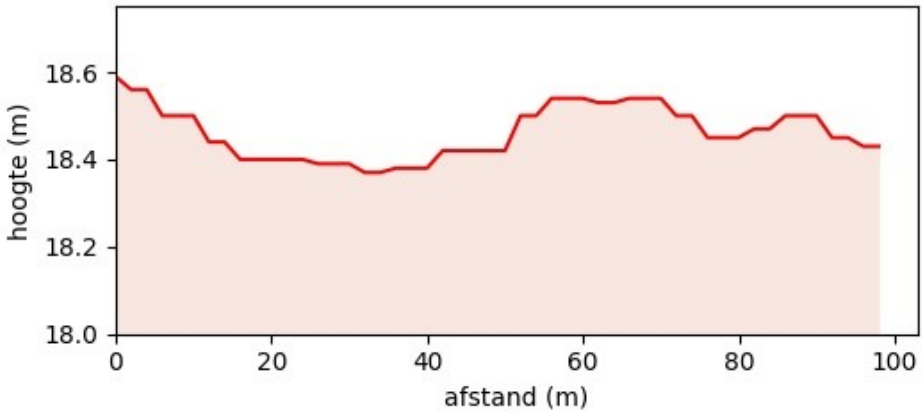
Figuur 6: Luchtfoto van 2018 met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://www.geopunt.be/kaart)

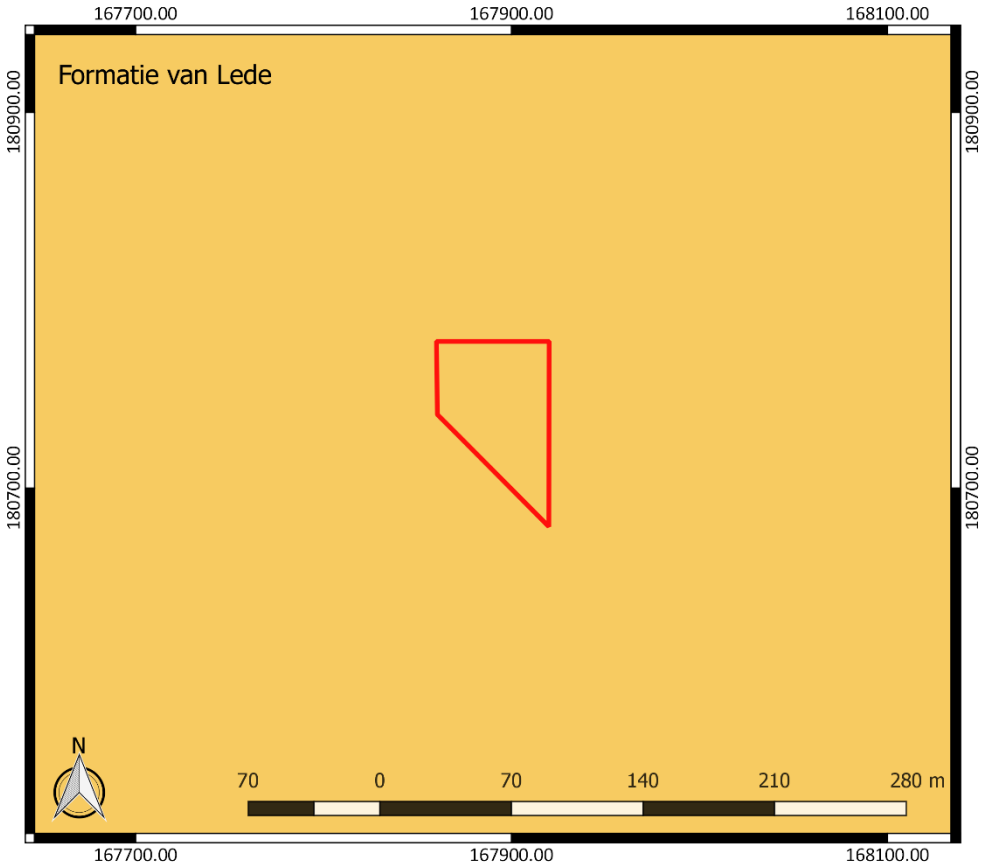
Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

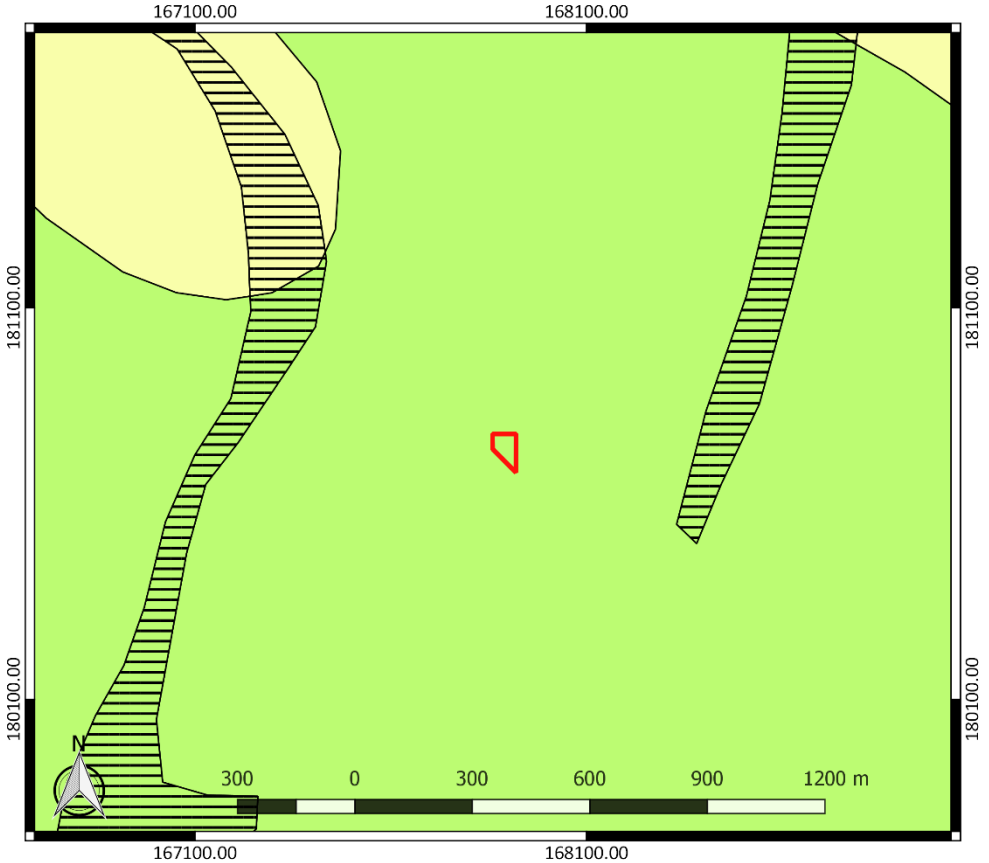
Figuur 8: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (https://www.geopunt.be/kaart)

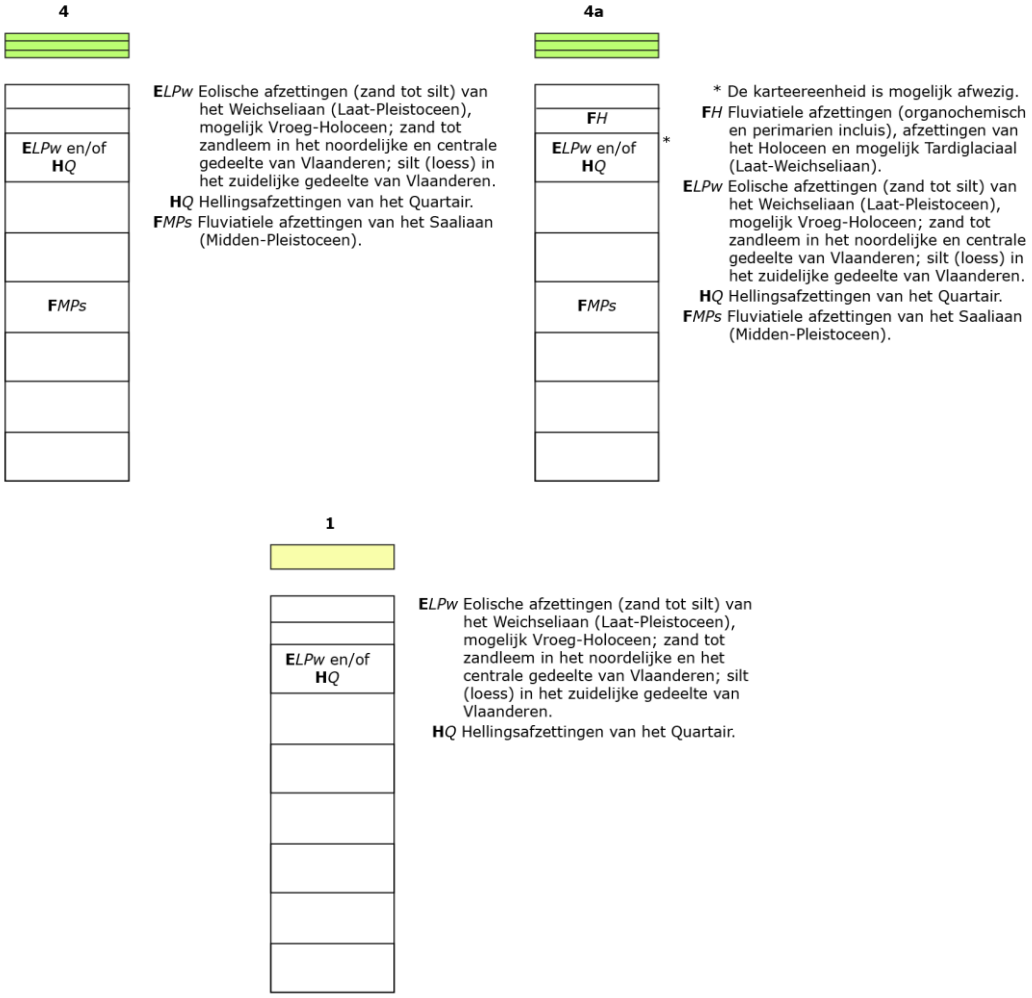
Figuur 9: Hoogteverloop van noord naar zuid over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Figuur 10: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 11: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

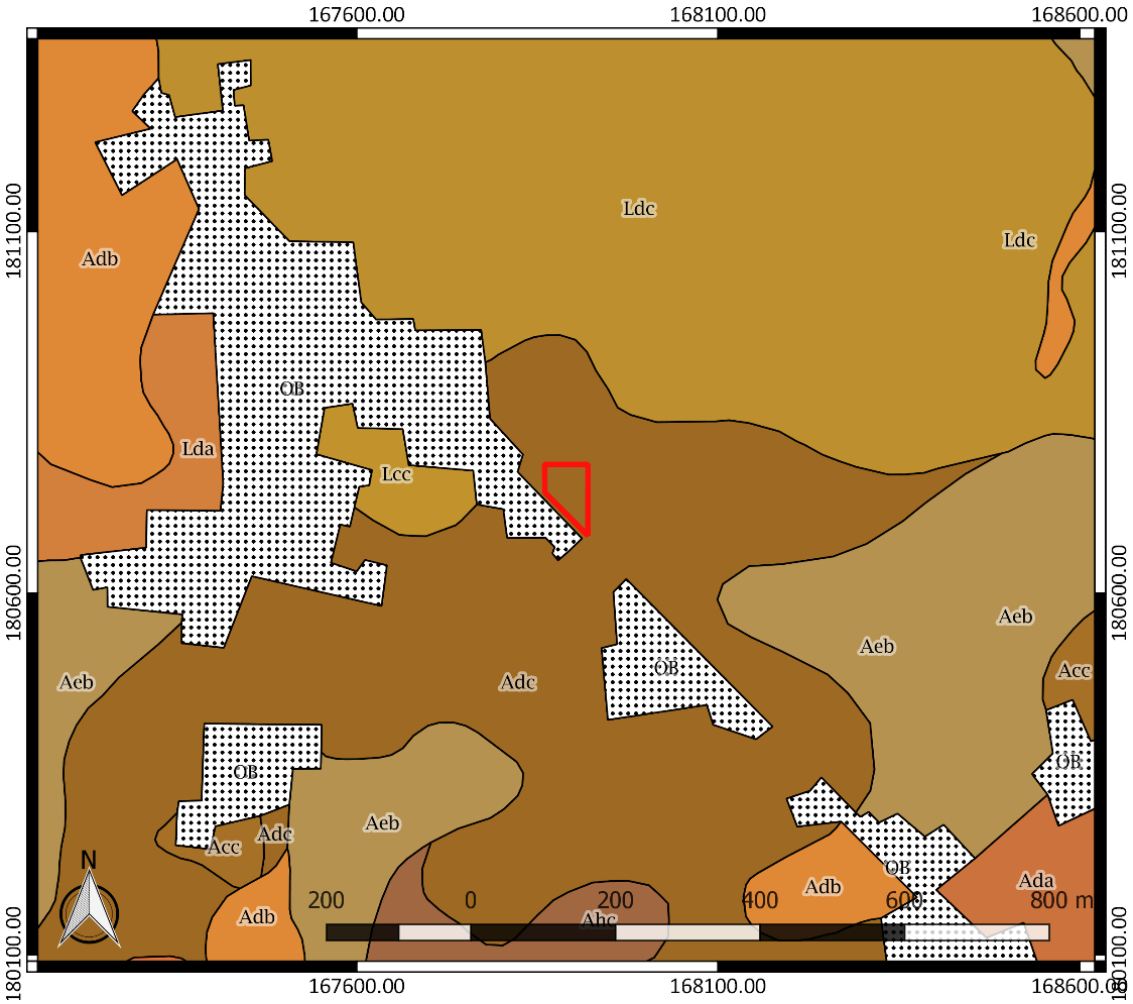
Figuur 12: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 10) bestaat uit het Formatie van Lede, gekenmerkt door lichtgrijs fijn zand, soms met kalksteenbanken, kalkhoudend, fossielhoudend (Nummulites variolarius) en bevat soms glauconiethoudend basisgrind.[3]

De quartairgeologische kaart (Figuur 11) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Ten oosten en ten westen komen fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) voor, wat overeenkomt met de valleien van respectievelijk de Hogebeek en de Lipsebeek. Ten noorden komen er ook afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk het Vroeg-Holoceen voor. [4]

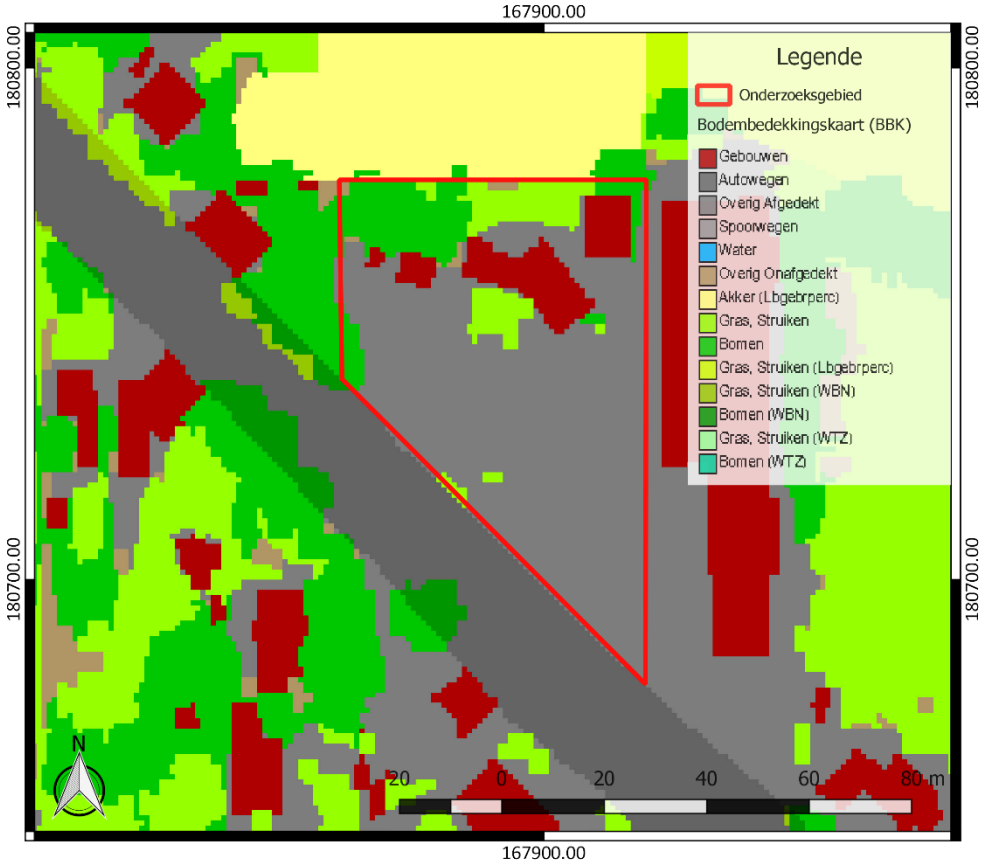
De bodemkaart (Figuur 13) toont dat de bodem van het terrein bestaat uit matig natte leembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Adc). Ten noorden van het plangebied evolueert dit naar een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Ldc). Ten westen, en zeker langs de steenweg, komen bebouwde zones voor (OB), maar ook matig droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Lcc). Meer ten oosten en ten zuiden bevinden er zich natte leembodems met structuur B horizont (Aeb), wat overeenstemt met enkele valleien van grachten en beken.

[3] www.geopunt.be/kaart
[4] www.geopunt.be/kaart

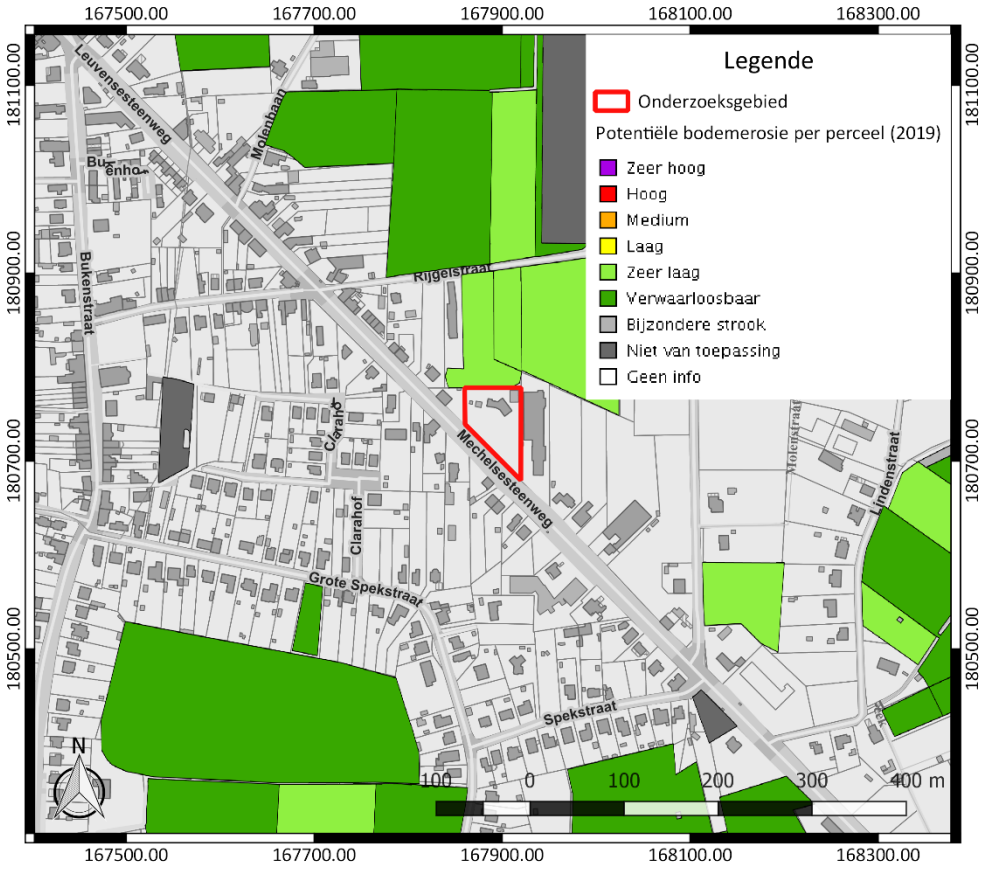

Figuur 13: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Het onderzoeksgebied wordt op de bodemgebruikskaart voor een groot deel ingenomen door gebouwen en verhardingen (overig afgedekt). Enkel ten noorden is een zone met bomen en gras en struiken (Figuur 14). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6). De potentiële bodemerosiekaart geeft geen info over de erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied (Figuur 15).

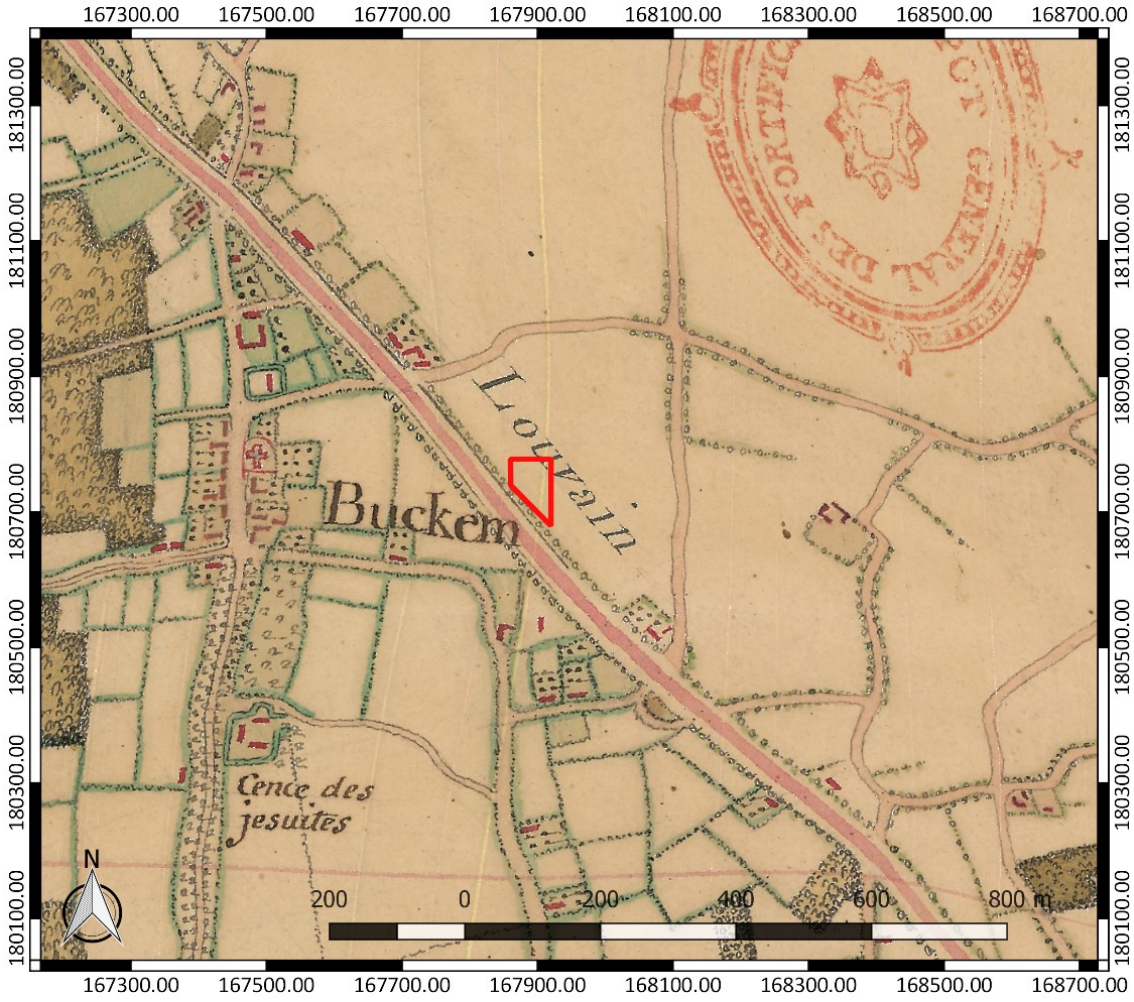
Figuur 14: Bodemgebruikskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Het is moeilijk om de historiek van het ontstaan van de gemeente Herent te schetsen. Wat met zekerheid gesteld wordt is dat de gemeenschap voor de 9de eeuw bestond. De naam Herent komt van een Oudnederlands verzamelwoord dat “plaats waar haagbeuken groeien” betekent. Een eerste vermelding vinden we terug in een verkoopakte uit 1140. In deze periode functioneerde de kerk van Herent nog als bisschopskerk. In de 13de eeuw werd Herent ingericht als gemeente. Administratief hing het toen af van het Hertogdom Brabant. De herenfamilies die er, door aankoop of erfenis, de macht verwierven, heersten er nooit lang. De parochie behoorde tot de dekenij Brussel, aartsdiakonaat Brabant. De kerk breidde in 1407 uit met de stichting van het klooster 'Bethlehem'. In 1559 werd de parochie bij de dekenij Leuven, aartsbisdom Mechelen gevoegd. Het grondgebied werd in 1658 door de Spaanse koning Filips IV geschonken aan Rene van Mol. Nadien verkregen de Baronnen van Spangen de heerschappij over Herent, wiens regeerperiode zeker duurde tot aan de Franse Revolutie in 1789. Tot de tweede helft van de 19de eeuw werd Herent hoofdzakelijk ingenomen door landbouwers. Daarna werd de gemeente meer geïndustrialiseerd en trokken de inwoners naar de dichtstbijzijnde grote steden zoals Brussel, Leuven en Zaventem om daar te gaan werken. Bij de fusie van 1977 werden de deelgemeenten Veltem-Beisem, Winksele en Herent samengevoegd tot de 'gemeente Herent'.[5]

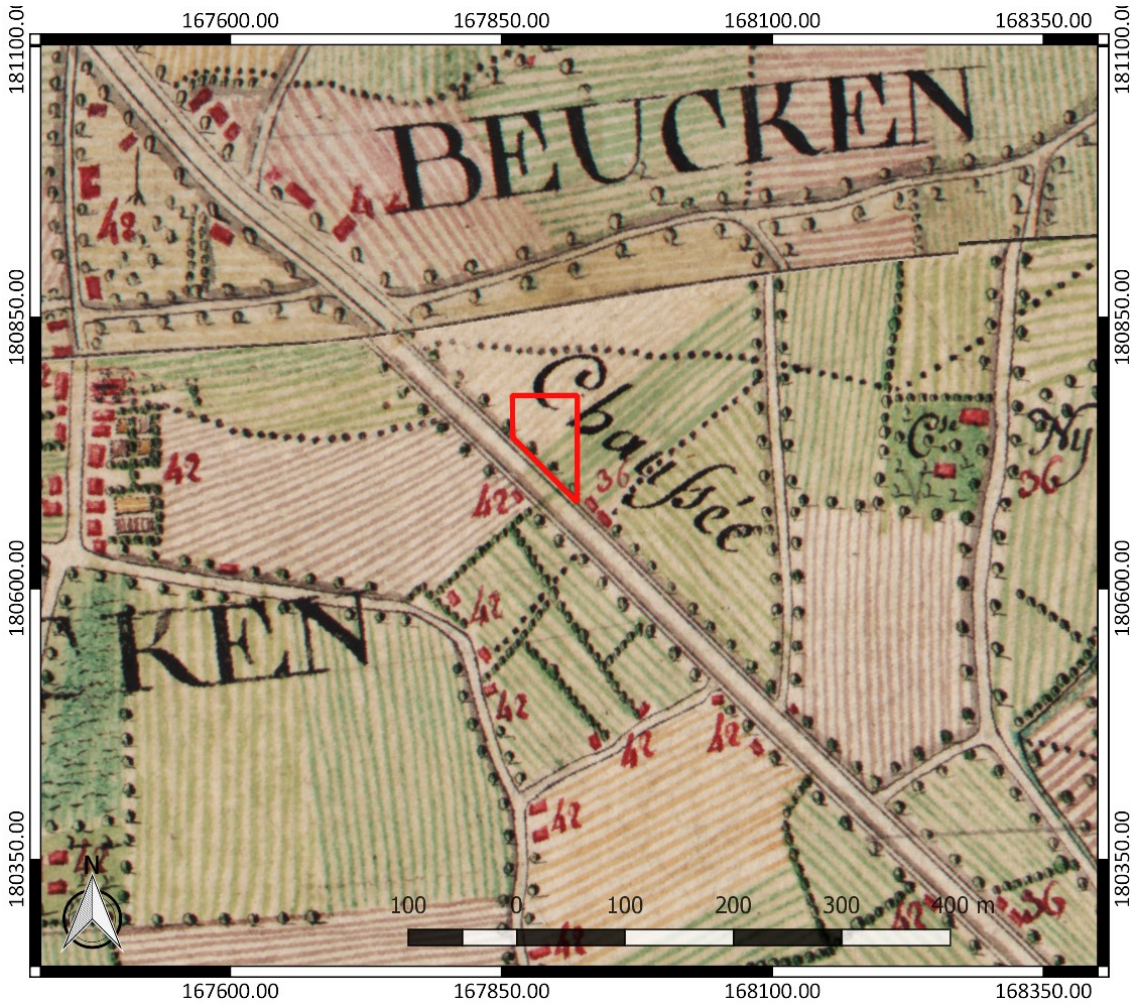

Figuur 16: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

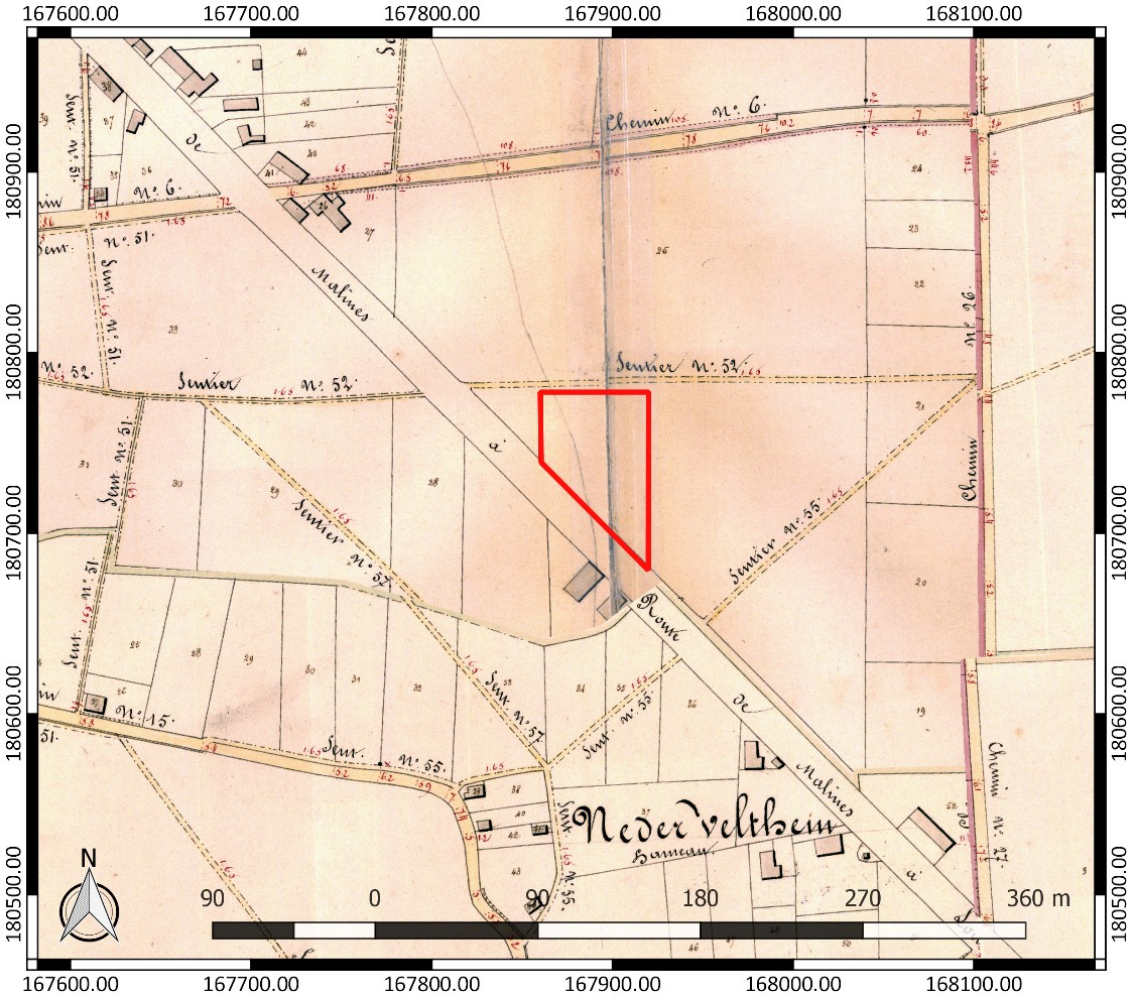
[5] https://www.herent.be/product/286/ontstaansgeschiedenis-herent (geraadpleegd op 12 november 2019)

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich direct aan de belangrijke weg tussen Mechelen en Leuven (Figuur 16). Het terrein is onbebouwd en doet waarschijnlijk dienst als akkerland. Ten westen van het plangebied staat het toponiem Buckem vermeld, dat al een baandorp met kerk is langs de weg naar Veltem. Ten zuidwesten, langs dezelfde weg, ligt de Cence des Jesuites (zie 2.3.4 op pagina 23).

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is het onderzoeksgebied nog steeds ingekleurd als akkerland. De kaart geeft aan dat het terrein aan de Chausée de Malines ligt, die begrensd is door bomenrijen (Figuur 17). Het toponiem Beucken staat ten westen en ten noorden t.o.v. het plangebied vermeld, verwijzend naar het baandorp. Rondom het plangebied zijn heel wat hoeves aanwezig en ten noordwesten staat vermoedelijk een staande wip.

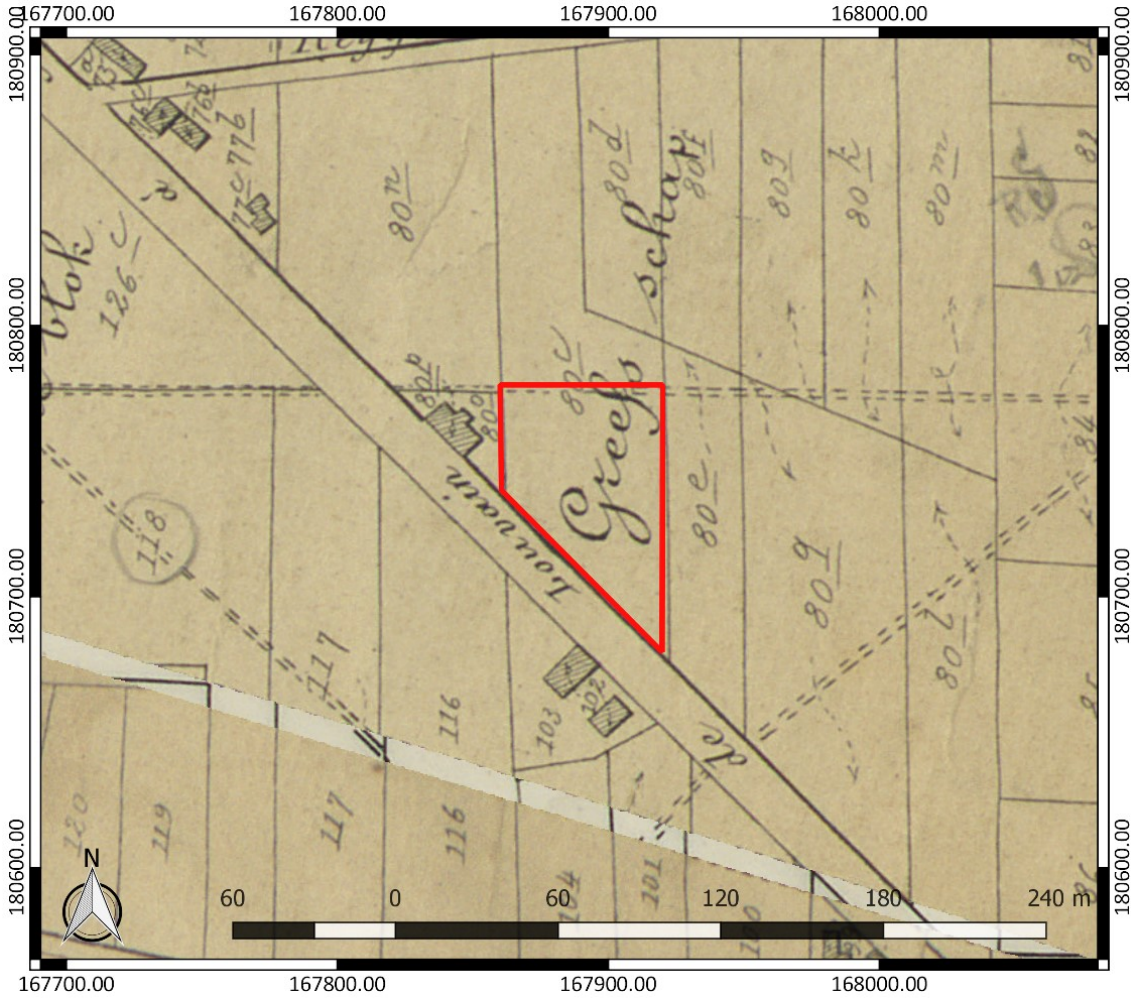
Figuur 17: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is het plangebied nog steeds onbebouwd. Vermoedelijk wordt het onderzoeksgebied nog steeds ingenomen door gras- en akkerland. Het ligt aan de Route de Malines à Louvain en in de buurt liggen nu veel meer (voet)wegels. Ten zuiden van het terrein staat het toponiem Neder Velthem en ten westen daarvan ligt Bucken (Figuur 18).

De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) toont een gelijkaardig beeld, zowel voor het perceel als voor de buurt (Figuur 19). Het terrein blijft onbebouwd in deze periode en ligt aan de Chaussee de Malines à Louvain. Ten oosten ligt de Hellenweg (Molenweg) en ten noorden de Reygelstraet (Rijgelstraat). Ten noordwesten staat een gebouw vrij dicht tegen de steenweg. Ter hoogte van het onderzoeksterrein is Greefs schap genoteerd. De percelen zijn genummerd en komen nog enigszins overeen met de huidige kadasternummers. Een voetwegel lijkt het perceel in het noorden te begrenzen.

Figuur 19: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de topografische kaart uit 1931 (Figuur 20) lijkt het perceel nog steeds onbebouwd. De achterste grens wordt nog steeds gevormd door een voetwegel die momenteel nog steeds aanwezig is als trage weg met de naam Gryfschapsweg (voetweg 52, zie Figuur 5). De buurt bij Beneden Velthem is al meer bebouwd en er zijn ook meerdere kapellen aanwezig. Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 21) toont voor het eerst bebouwing op het perceel. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 22) geeft hetzelfde beeld weer. Dat gebouw staat er tot op heden. Ten opzichte van de recente luchtfoto (Figuur 6) is er nog een gebouw bijgebouwd op het noordelijk deel van het perceel en is er rondom meer verharding aangebracht om aanhangwagens te stallen.

Figuur 20: Topografische kaart uit 1931 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 22: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

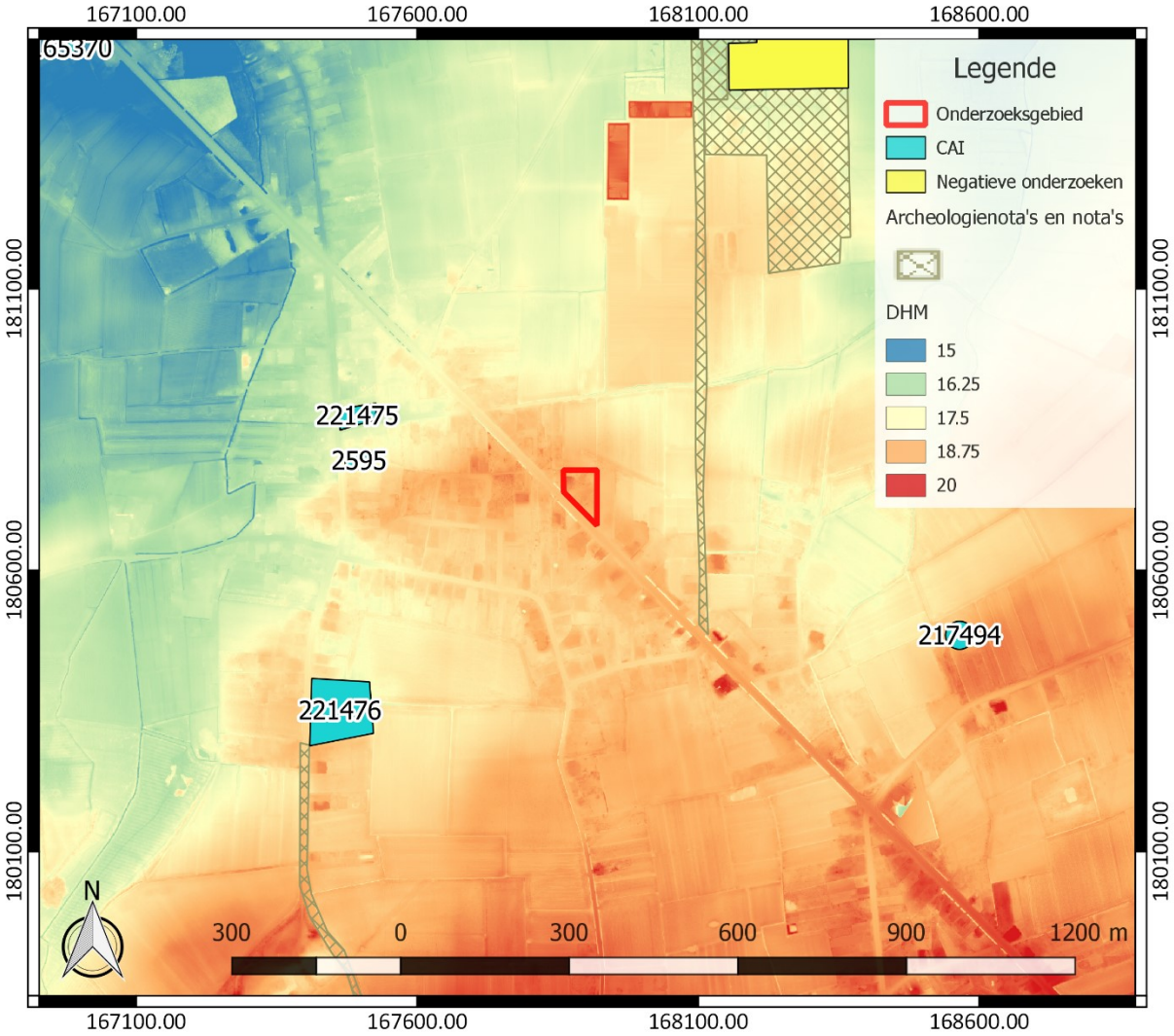
2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 23). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Nabij het plangebied werd naar aanleiding van de aanleg van een nieuwe verbindingsweg Zuiddijk-Beekstraat-Molenweg een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd (ID 1235). Hoewel het traject een hoog archeologisch potentieel kent werd door de aard van de werken geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd.[6] Op een groot terrein aan de Winksele Molenweg, ten noorden van het onderzoeksgebied, is eveneens een archeologienota opgemaakt (ID 9682). Hier werd wel een vooronderzoek d.m.v. boringen en proefsleuven geadviseerd.[7] Verder ten noorden van dit terrein ligt een zone waar een negatief onderzoek werd uitgevoerd. Dit terrein is ondertussen opgenomen als gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Verder ten noorden zijn heel wat archeologische waarnemingen gedaan, voornamelijk in het kader van de DN1000 aardgasvervoersleiding VTN2 (Deeltraject Opwijk-Voeren - Sint-Truiden). Het gaat vaak om ondateerbare of recente sporen en vondsten. Daarnaast liggen ze in een ander landschappelijk gebied dan het plangebied.

[6] Reyns/Claessens 2016, 25
[7] Verhaeghe/Massagé 2018, 63-64

Andere CAI-locaties liggen ook op enige afstand van het plangebied en stammen eerder uit recente periodes. In Buken (Kampenhout) is de 18de-eeuwse Sint-Antonius-de-Kluizenaarkerk opgenomen (CAI ID 2595).[8] In diezelfde gemeente is eveneens een site met walgracht uit die eeuw gekend (CAI ID 221475).[9] Meer ten oosten van het plangebied, aan de Eikestraat te Herent, zijn bij metaaldetectie prospectievondsten vastgesteld. Het gaat om kogels, musketkogels, zegelloodjes, een lepel, munten, een tafelkleedgewichtje, een bikkel, een BP-jeton en een scharniertje; allemaal van vrij recente oorsprong (CAI ID 217494).[10] Ten zuidwesten van het plangebied bevindt zich de Jezuitenhoeve (CAI ID 221476). Een site met walgracht uit de 18de eeuw die op de Villaretkaart voorkomt.[11]

Figuur 23: Overzichtskaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (https://geo.onroerenderfgoed.be/), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te

[8] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2595, Sint-Antonius-de-Kluizenaarkerk (geraadpleegd op 13 november 2019)
[9] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 221475, Site met walgracht (geraadpleegd op 13 november 2019)
[10] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 217494, Eikestraat (geraadpleegd op 13 november 2019)
[11] Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 221476, Jezuitenhoeve (geraadpleegd op 13 november 2019)

schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Ook bekrachtigde archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving bieden geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties. Daarom lichten we ze hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied situeert zich langs de Mechelsesteenweg, een historische verbinding van Mechelen naar Leuven. Het terrein zelf is vrij vlak met hoogtes tussen 18,40 en 18,60 m TAW en ligt in een gradiëntzone tussen de hoger gelegen Mollekensberg en de vallei van de Dijle. Hierdoor is er een verhoogde kans op het aantreffen van middeleeuwse bewoning. Andere periodes zijn echter niet uit te sluiten, want de archeologische kennis voor de omgeving is eerder beperkt.

Historische kaarten tonen dat het terrein op dat moment in gebruik was als gras- of akkerland en pas na het midden van de 20ste eeuw bebouwd werd. De impact van de gebouwen en de verhardingen op het eventueel aanwezig bodemarchief is onbekend. Om dit in te schatten is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk

Wat is de impact van de geplande werken?

Op het terrein (4272 m²) zal de bestaande bebouwing gesloopt worden. In de plaats komt een verkaveling met vier alleenstaande eengezinswoningen langs de Mechelsesteenweg. De aanleg van woningen, nutsleidingen en opritten betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 80 cm diepte. De woningen mogen echter onderkelderd worden. Dit betekent plaatselijk een grotere verstoringsdiepte. De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringsdiepte van de eengezinswoningen overschrijden, ligt in het kader van de verkaveling nog niet vast. Dit betekent een bedreiging van het bodemarchief. Drie loten (440 m²) in het noorden van het terrein liggen in agrarisch gebied waar geen gebouwen mogen komen. Deze loten worden uit de verkaveling gesloten. Dat maakt dat de te onderzoeken oppervlakte van het terrein ca. 3832 m² groot is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Het onderzoeksgebied zelf is gelegen in een gradiëntzone, waar vaak bewoningsporen worden aangetroffen. Op dit moment kunnen we buiten de nieuwste tijd geen periodes uitsluiten waarvan relevante archeologische resten binnen het onderzoeksgebied kunnen voorkomen.

De geplande werken omvatten de sloop van de bestaande bebouwing en het weghalen van de verharding voor de aanleg van een verkaveling met vier woningen. Dit impliceert dat het aanwezige bodemarchief bedreigd is. Gezien het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied en de negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief komen we tot het besluit dat bijkomend vooronderzoek nodig is. Omdat drie loten in het noorden van het terrein in agrarisch gebied liggen en uit de verkaveling gesloten worden, is bijkomend vooronderzoek nodig in het resterende deel van het onderzoeksgebied dat een oppervlakte van ca. 3832 m² kent (Figuur 24).

Figuur 24: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood en de te onderzoeken zone (paars) (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein in gebruik is als tuin, bebouwd is of verhard is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Het onderzoeksgebied is gelegen binnen een gradiëntzone, waar vaak bewoningssporen worden aangetroffen. Ook andere relevante archeologische waarden kunnen op dit moment niet uitgesloten worden. De impact van de 20ste-eeuwse bebouwing is onbekend. Een evaluatie van de geplande bodemingrepen geeft aan dat het volledige bodemarchief binnen het onderzoeksgebied bedreigd is. Gezien het archeologische potentieel van het terrein is daarom verder archeologisch vooronderzoek aangewezen, behalve ter hoogte van drie loten die uit de verkaveling gesloten worden.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Reyns N./L. Claessens, 2016: *Archeologienota. Haacht/Herent – Zuiddijk-Beekstraat-Molenweg*, Temse (Rapporten All-archeo 370).

Vanden Borre, J./M. Vander Cruyssen/I. Gierts, 2016: *Archeologische opgraving Herent Kouterstraat*, Gent (BAAC Vlaanderen Rapport 324).

Verhaeghe C./L. Massagé, 2018: *Archeologienota. Winksele – Molenweg. Verslag van Resultaten*, Bassevelde (BAAC Vlaanderen Rapport 993).

4.2 Websites

Cartesius (2019)
https://www.cartesius.be

Centrale Archeologische Inventaris (2019)
https://cai.onroerenderfgoed.be

Databank ondergrond Vlaanderen (2019)
http://dov.vlaanderen.be

Gemeente Herent (2019)
https://www.herent.be

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2019)
https://geo.onroerenderfgoed.be/

Geopunt Vlaanderen (2019)
http://www.geopunt.be/

Inventaris Onroerend Erfgoed (2019)
https://inventaris.onroerenderfgoed.be

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2019)
https://www.onderzoeksbalans.be

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

